

ANEKS

DO RAPORTU DLA SEKRETARZA GENERALNEGO RADY EUROPY

Z REALIZACJI PRZEZ RZECZPOSPOLITĄ POLSKĄ

POSTANOWIEŃ KONWENCJI RAMOWEJ RADY EUROPY

O OCHRONIE MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH

Raport dla Sekretarza Generalnego Rady Europy z realizacji przez Rzeczpospolitą Polską postanowień Konwencji ramowej Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych został przygotowany w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji. W trakcie prac nad tym dokumentem prowadzono szerokie konsultacje, w szczególności z przedstawicielami organizacji mniejszości narodowych i etnicznych. Ostateczna wersja *Raportu* została przyjęta przez Radę Ministrów na posiedzeniu, które odbyło się w dniu 28 maja 2002 r.

Nie wszystkie uwagi organizacji mniejszości narodowych i etnicznych udało się uwzględnić w *Raporcie*. Te spośród nich, których nie można było odnieść do poszczególnych artykułów *Konwencji* oraz te, które były zbyt szczegółowe lub miały charakter postulatywny - zostały umieszczone, wraz z komentarzem, w *Zestawieniu nieuwzględnionych uwag do Raportu dla Sekretarza Generalnego Rady Europy z realizacji przez Rzeczpospolitą Polską postanowień Konwencji ramowej Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych* (załącznik nr 2).

Przyjęcie *Raportu* przez Radę Ministrów nie zakończyło otwartej dyskusji prowadzonej na temat tego dokumentu z mniejszościami narodowymi i etnicznymi - ostateczną wersję *Raportu* omówiono na spotkaniu zorganizowanym w dniu 3 września 2002 r. w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, w którym uczestniczyli przedstawiciele wszystkich mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce. *Protokół ze spotkania z przedstawicielami mniejszości narodowych i etnicznych w sprawie Raportu dla Sekretarza Generalnego Rady Europy z realizacji przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji ramowej Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych* stanowi załącznik nr 3.

Informując o działaniach legislacyjnych, związanych z prawami mniejszości narodowych i etnicznych, które miały miejsce już po opracowaniu ostatecznej wersji *Raportu* należy wskazać, że w dniu 30 kwietnia 2002 r. Rada Ministrów przyjęła *Stanowisko Rządu do poselskiego projektu ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych w Rzeczypospolitej Polskiej*, w którym wskazano na potrzebę uchwalenia takiej ustawy. Prace nad ustawą są

prowadzone w Podkomisji nadzwyczajnej polskiego Sejmu do rozpatrzenia komisyjnego projektu *ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych w Rzeczypospolitej Polskiej*.

Odnosząc się do treści art. 10 *Konwencji* należy wskazać na rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 marca 2002 r. w *sprawie wypadków, w których nazwom i tekstom w języku polskim mogą towarzyszyć wersje w przekładzie na język obcy*. Rozporządzenie to stwarza możliwość tłumaczenia na języki mniejszości narodowych i etnicznych określonych tekstów w instytucjach użyteczności publicznej (zał. 1).

Aktem prawnym przyjętym w związku ze zobowiązaniami zapisanymi w *Strategii rozwoju oświaty mniejszości litewskiej w Polsce* jest rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 września 2002 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych*. Rozporządzenie to powstało w odpowiedzi na postulaty mniejszości litewskiej i umożliwia przeprowadzanie w językach ojczystych mniejszości sprawdzianów po zakończeniu szkoły podstawowej i egzaminów po zakończeniu gimnazjum (załącznik nr 1).

Uwzględniając prośbę Biura Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji załączono również informację dotyczącą obecności mniejszości narodowych i etnicznych w mediach, co jest związane z realizacją art. 9 *Konwencji* (zał. nr 4).

**WYCIĄG Z NOWYCH PRZEPISÓW PRAWNYCH DOTYCZĄCYCH PRAW
MNIJSZOŚCI NARODOWYCH W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI**

z dnia 18 marca 2002 r.

**w sprawie wypadków, w których nazwom i tekstom w języku polskim mogą towarzyszyć
wersje w przekładzie na język obcy.**

(Dz. U. z dnia 12 kwietnia 2002 r.)

Na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz. U. Nr 90, poz. 999 i z 2000 r. Nr 29, poz. 358) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa wypadki i granice, w których nazwom i tekstom w urzędach i instytucjach użyteczności publicznej, a także przeznaczonym do odbioru publicznego oraz w środkach transportu publicznego, sporządzonym w języku polskim, mogą towarzyszyć wersje w przekładzie na język obcy.

§ 2. 1. Nazwom i tekstom w języku polskim znajdującym się:

- 1) w miejscowościach, w których występują zwarte środowiska mniejszości narodowych lub grup etnicznych,
 - 2) w strefie nadgranicznej,
 - 3) w miastach, w których znajdują się przedstawicielstwa obcych państw, siedziby organizacji międzynarodowych bądź firm zagranicznych,
 - 4) przy międzynarodowych drogach tranzytowych,
 - 5) w miejscowościach wypoczynkowych i uzdrowiskowych oraz miejscowościach cechujących się uznanymi walorami rekreacyjnymi lub krajobrazowymi
- mogą towarzyszyć wersje w przekładzie na język obcy.

2. Dokonywanie przekładu dotyczy nazw i tekstów:

- 1) umieszczonych:
 - a) na tablicy urzędu lub instytucji użyteczności publicznej,
 - b) w innym eksponowanym miejscu przeznaczonym do informowania,
 - c) w środkach transportu publicznego,
- 2) przeznaczonych do odbioru publicznego.

3. Przekład umieszcza się pod tekstem sporządzonym w języku polskim lub w formie załącznika do tego tekstu.

4. Językiem obcym, o którym mowa w ust. 1, powinien być w szczególności język mniejszości narodowych lub grup etnicznych zamieszkujących dany obszar terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a na obszarze położonym w sąsiedztwie granicy państwowej - język urzędowy sąsiadującego państwa.

5. Przekładu nazw i tekstów można dokonywać na więcej niż jeden język obcy.

§ 3. 1. Przekład, o którym mowa w § 2, obejmuje:

- 1) nazwę urzędu lub instytucji użyteczności publicznej,
- 2) zasady wstępu do urzędu lub instytucji użyteczności publicznej,
- 3) informację pozwalającą osobie zainteresowanej na skierowanie sprawy do właściwej komórki organizacyjnej urzędu lub instytucji użyteczności publicznej,
- 4) inne informacje ułatwiające korzystanie z działalności podmiotów, o których mowa w pkt 1.
 2. W środkach transportu publicznego przekład obejmuje:
 - 1) najważniejsze postanowienia regulaminu przejazdu,
 - 2) sposób posługiwania się urządzeniami znajdującymi się w środkach przejazdu,
 - 3) inne informacje ułatwiające korzystanie ze środków transportu publicznego.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ I SPORTU

z dnia 11 września 2002 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych

(Dz. U. Nr 155, poz. 1289)

§ 1.

W rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 marca 2001 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 29, poz. 323 i Nr 128, poz. 1419 oraz z 2002 r. Nr 46, poz. 433) wprowadza się następujące zmiany:

4) w § 28 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu:
"2. Informator, o którym mowa w ust. 1, jest opracowywany i ogłaszany również w językach mniejszości narodowych.";

5) po § 31 dodaje się § 31a w brzmieniu:

"§ 31a. 1. Uczniowie szkół lub oddziałów z językiem nauczania mniejszości narodowej, w których zajęcia są prowadzone w tym języku, przystępują do sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego w języku polskim albo w języku danej mniejszości narodowej.

2. W przypadku gdy uczeń zamierza przystąpić do sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego w języku danej mniejszości narodowej rodzice (prawni opiekunowie) ucznia składają dyrektorowi szkoły pisemną deklarację o przystąpieniu ucznia do sprawdzianu albo egzaminu gimnazjalnego w języku danej mniejszości narodowej.

3. Deklarację, o której mowa w ust. 2, składa się nie później niż do dnia 20 września roku szkolnego, w którym uczeń przystępuje do sprawdzianu albo egzaminu gimnazjalnego.

4. Wykaz uczniów, którzy zamierzają przystąpić do sprawdzianu albo egzaminu gimnazjalnego w języku danej mniejszości narodowej, dyrektor szkoły przekazuje

dyrektorowi komisji okręgowej, nie później niż do dnia 30 września roku szkolnego, w którym przeprowadzany jest sprawdzian lub egzamin gimnazjalny.

5. Uczeń może zrezygnować z przystąpienia do sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego w języku danej mniejszości narodowej. O rezygnacji rodzice (prawni opiekunowie) ucznia, nie później niż na 3 miesiące przed terminem sprawdzianu albo egzaminu gimnazjalnego, informują dyrektora szkoły, który niezwłocznie powiadamia o tym dyrektora komisji okręgowej.";

10) § 119 otrzymuje brzmienie:

"§ 119. 1. Sprawdzian w klasie szóstej szkoły podstawowej oraz egzamin gimnazjalny w klasie trzeciej gimnazjum przeprowadza się począwszy od 2002 r., z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Sprawdzian oraz egzamin gimnazjalny w języku mniejszości narodowej w szkołach lub oddziałach z językiem nauczania mniejszości narodowej, w których zajęcia są prowadzone w tym języku, przeprowadza się począwszy od 2005 r.";

**ZESTAWIENIE NIEUWZGLĘDNIONYCH UWAG DO
RAPORTU DLA SEKRETARZA GENERALNEGO RADY EUROPY
Z REALIZACJI PRZEZ RZECZPOSPOLITĄ POLSKĄ POSTANOWIEN
KONWENCJI RAMOWEJ RADY EUROPY O OCHRONIE MNIEJSZOŚCI
NARODOWYCH¹**

1. Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne

1. Dotychczas w Polsce nie używano języka mniejszości przed urzędami, a zapis w projekcie ustawy <i>o mniejszościach narodowych i etnicznych</i> ma w Sejmie wielu przeciwników.	Projekt ustawy <i>o mniejszościach narodowych i etnicznych w RP</i> , zawierający ten zapis, uzyskał większość poselską w pierwszym czytaniu. Obecnie w Sejmie trwają prace nad projektem ustawy.
--	---

2. Stowarzyszenie Romów w Polsce²

1. Powszechnie w Polsce używa się obraźliwego dla Romów określenia „Cyganie”.	W <i>Raporcie</i> słowo Cyganie występuje jedynie w nazwach własnych organizacji i imprez romskich. Autorzy Raportu konsekwentnie posługują się terminem Rom.
2. Wskazano, że mimo uwag i sugestii Stowarzyszenia Romów w Polsce Telewizja Kraków emituje programy utrwalające sprzeczne z rzeczywistością stereotypy, a także odżegnuje się od współpracy ze Stowarzyszeniem.	Ocena programów, audycji lub artykułów prasowych, jako z gruntu obarczonych subiektywnymi odczuciami oceniającego, nie mieści się w zakresie <i>Raportu</i> .
3. Zwrócono uwagę, że do prac nad <i>Pilotażowym programem rządowym na rzecz społeczności romskiej w województwie małopolskim na lata 2001-2003</i> nie zaproszono Stowarzyszenia Romów w Polsce.	<i>Pilotażowy program rządowym na rzecz społeczności romskiej w województwie małopolskim na lata 2001-2003</i> powstał w porozumieniu z organizacjami romskimi, których siedziby znajdują się na terenie gmin objętych <i>Programem</i> oraz przy akceptacji wójtów osad romskich objętych pomocą. W trakcie przygotowywania <i>Programu</i> przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji spotkali się z lokalnymi działaczami Stowarzyszenia, których uwagi zostały uwzględnione.
4. Wskazano na pominięcie, przy omawianiu najważniejszych romskich imprez kulturalnych, obchodów Międzynarodowego Dnia Pamięci o Zagładzie Romów, obchodzonego 2 sierpnia.	Uwaga została nadesłana we wrześniu 2002 r., już po przekazaniu <i>Raportu</i> Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, które miało miejsce w lipcu 2002 r.

¹ W pierwszej kolumnie znajdują się uwagi zgłoszone przez organizacje mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce, w drugiej – powody nie uwzględnienia uwag.

² Uwagi Stowarzyszenia Romów w Polsce zostały nadesłane już po zakończeniu konsultacji.

3. Wspólnota Litwinów w Polsce

<p>1. Wspólnota zwróciła uwagę na problem usytuowania w Puńsku strażnicy Straży Granicznej. Zdaniem mniejszości litewskiej umieszczenie w Puńsku strażnicy jest próbą zmiany struktury narodowościowej miasteczka.</p>	<p>Dyskusja na temat lokalizacji strażnicy Straży Granicznej w Puńsku trwa od początku lat 90-tych. Projekt lokalizacji strażnicy w Puńsku wywołał protest mniejszości litewskiej i sprzeciw Rady Gminy. Dlatego też problem jest rozwiązywany w drodze dialogu między przedstawicielami mniejszości litewskiej, Radą Gminy Puńsk i Komendą Główną Straży Granicznej. Należy podkreślić, że Komendant Główny, mimo dwukrotnej, korzystnej dla siebie, decyzji Naczelnego Sądu Administracyjnego, podtrzymuje wolę rozmów, kierując się przekonaniem, że granica polsko-litewska w przyszłości stanie się granicą wewnętrzną Unii Europejskiej, a problem lokalizacji strażnicy rozwiązany zostanie zgodnie z uregulowaniami <i>acquis Schengen</i>. Jednocześnie Komendant oczekuje od Rady Gminy Puńsk wskazania alternatywnej lokalizacji dla strażnicy.</p>
<p>2. Problemy z zapisywaniem imion i nazwisk w pisowni języka ojczystego.</p>	<p>Zmiany pisowni nazwisk na zgodne z brzmieniem języka ojczystego dokonuje się bezpłatnie w starostwach na wniosek zainteresowanych. W latach 1990-2000 dostosowania pisowni imion i nazwisk do reguł pisowni litewskiej dokonało 30 osób.</p>
<p>3. Art. 13 Prawo polskie przewiduje możliwość tworzenia szkół niepublicznych, mniejszość litewska podjęła takie starania jednak nie uzyskała pomieszczeń do wynajmu od samorządu.</p>	<p>Obecnie trwają prace nad możliwością uruchomienia niepublicznego gimnazjum z litewskim językiem nauczania w Sejnach.</p>

4. Zjednoczenie Łemków³

<p>1. Uwaga by Łemków nie-Ukraińców nie wiązać z Akcją „Wisła”, której podlegała tylko pozostała po deportacji na wschód 154-tysięczna ukraińska mniejszość narodowa w Polsce.</p>	<p>Deportacją w 1947 r. została objęta ludność łemkowska, niezależnie od orientacji narodowej.</p>
<p>2. Uwaga by obok ukraińskiej mniejszości narodowej nie używać dla określenia Łemków terminu – łemkowska mniejszość narodowa.</p>	<p>W <i>Raporcie</i> nie pojawia się termin łemkowska mniejszość narodowa. Konsekwentnie używany jest termin łemkowska mniejszość etniczna.</p>
<p>3. Zdaniem Zjednoczenia Łemków w</p>	<p>Zgodnie ze <i>Schematem raportu</i> w tej części</p>

³ Zjednoczenie Łemków jest członkiem wspierający Związku Ukraińców w Polsce i reprezentuje część społeczności łemkowskiej, która identyfikuje się z jako mniejszość etniczna narodu ukraińskiego.

<p><i>Raporcie</i> należy przedstawić nie deklarację rządu, ale wyniki badań opinii publicznej o stosunku Polaków do mniejszości narodowych.</p>	<p><i>Raportu</i> należy przedstawić prawa mniejszości narodowych i stan ich realizacji oraz stanowisko rządu RP.</p>
<p>4. Zaakcentowanie spraw:</p> <ul style="list-style-type: none"> - naruszenia podczas deportacji w roku 1947 praw własności, wolności i swobody wyboru miejsca zamieszkania oraz ochrony dziedzictwa kulturowego zagwarantowanego w ówczesnej Konstytucji, - konkretnych przykładów zacierania historycznych śladów kulturowych mniejszości Łemkowskiej. 	<p><i>Raport</i> ma charakter ogólny dlatego nie jest jego celem bardzo szczegółowe opisywanie i wyjaśnianie problemów poszczególnych mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce. O działaniach władz komunistycznych skierowanych przeciwko Łemkom i Ukraińcom napisano na stronach 13 i 19.</p>
<p>5. art. 10 pkt 1 – Zwrócenie uwagi, by w związku z zagwarantowaniem mniejszości litewskiej posługiwania się ojczystym językiem przed urzędami prawo to rozszerzyć również na inne mniejszości.</p>	<p>Mniejszości litewskiej nie zagwarantowano używania języka ojczystego w urzędach. W art. 15 traktatu z Republiką Litewską zapisano, że: „Strony w szczególności rozważą dopuszczenie używania języków mniejszości narodowych przed swymi urzędami, szczególnie zaś w tych jednostkach administracyjno-terytorialnych, w których dużą część ludności stanowi mniejszość narodowa.” Zapis ten nie został jeszcze przeniesiony na grunt prawa wewnętrznego RP, możliwość taką przewidziano natomiast w rozdziale 2 projektu ustawy o <i>mniejszościach narodowych i etnicznych w Rzeczypospolitej Polskiej</i>.</p>
<p>6. art. 16 Konieczność dokonania korekty zapisu o nowym podziale administracyjnym kraju w 1999 r., ponieważ przy jego przeprowadzeniu nie brano pod uwagę struktury narodowościowej i historycznej Łemkowszczyzny.</p>	<p>Łemkowszczyzna jest obecnie terenem zamieszkałym w niewielkiej części przez Łemków. Konwencja nie odnosi się natomiast do historycznej, a więc zmiennej struktury etnicznej danego terytorium.</p>

5. Związek Białoruski w Rzeczypospolitej Polskiej

<p>1. Korekta – w <i>Raporcie</i> podano, że w Województwie Podlaskim jest 40 placówek, a w tabeli na stronie 57 podanych jest łącznie 39.</p>	<p>Na stronie 58 podano liczbę wszystkich placówek oświatowych (łącznie z przedszkolami). Na stronie 61 podano natomiast tylko liczbę szkół.</p>
<p>2. Wątpliwości co do nazwy i przedmiotu działania Samodzielnego Wydziału Ochrony Praw Cudzoziemców i Mniejszości Narodowych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich. Sprawy dotyczące cudzoziemców i mniejszości narodowych nie pokrywają się.</p>	<p>Zgadając się co do stwierdzenia, że sprawy cudzoziemców i mniejszości narodowych nie pokrywają się, należy zwrócić uwagę na bardzo pozytywną rolę odgrywaną przez Samodzielny Wydział Ochrony Praw Cudzoziemców i Mniejszości Narodowych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, w pełni uzasadniającą umieszczenie go</p>

	w <i>Raporcie</i> .
--	---------------------

6. Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce

1. Zmiana zapisu w tabeli Audycje dla mniejszości narodowych i etnicznych w odniesieniu do Oddziału Terenowego Telewizji Katowice z „18” godzin na „0,3”.	W <i>Raporcie</i> dane dotyczące udziału godzinowego audycji dla mniejszości narodowych i etnicznych pochodzą z Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, która poinformowała, że Oddział TV Katowice emituje 18 godzin audycji.
2. Zmiana zapisu w tabeli Radio Publiczne w odniesieniu do Radia Opole S.A. z „138,5” godzin na „39”.	W <i>Raporcie</i> dane dotyczące udziału godzinowego audycji dla mniejszości narodowych i etnicznych pochodzą z Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, która poinformował nas, że Radio Opole nadaje 138,5 godzin.
3. Wykreślenie programu „Nasz Heimat”.	Audycja „Nasz Heimat” jest skierowana do mniejszości niemieckiej mimo, że nie przygotowują jej przedstawiciele tej mniejszości.

7. Związek Ukraińców w Polsce

1. Ujęcie w tekście postulatów dotyczących więźniów Centralnego Obozu Pracy w Jaworznie.	W <i>Raporcie</i> nie ujęto uwag o charakterze postulatywnym, dotyczących bardzo konkretnych problemów poszczególnych mniejszości narodowych, nie odnoszących się do poszczególnych zapisów Konwencji.
--	--

Warszawa, 3 września 2002 r.

**PROTOKÓŁ ZE SPOTKANIA Z PRZEDSTAWICIELAMI MNIEJSZOŚCI
NARODOWYCH I ETNICZNYCH W SPRAWIE RAPORTU DLA SEKRETARZA
GENERALNEGO RADY EUROPY Z REALIZACJI PRZEZ RZECZPOSPOLITĄ
POLSKĄ KONWENCJI RAMOWEJ RADY EUROPY
O OCHRONIE MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH
WARSZAWA, 3 WRZEŚNIA 2002 r.**

Posiedzeniu przewodniczył Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Zenon Kosiniak-Kamysz, a w ostatniej części obrady prowadziła Zastępca Dyrektora Departamentu Wyznań MSWiA Danuta Głowacka-Mazur. Obecność pozostałych uczestników zgodnie z załączoną listą obecności. Posiedzenie poświęcone było omówieniu *Raportu dla Sekretarza Generalnego Rady Europy z realizacji przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji ramowej Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych*.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Zenon Kosiniak-Kamysz poinformował, że zgodnie ze zobowiązaniami wynikającymi z ratyfikowania przez Polskę *Konwencji ramowej Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych*, w dniu 10 lipca 2002 r. *Raport* zawierający informacje o środkach podjętych w celu wprowadzenia w życie określonych w *Konwencji* zobowiązań został przekazany Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy. Z. Kosiniak-Kamysz przedstawił zebrany procedury kontroli realizacji *Konwencji*, których kluczowym elementem jest analiza *Raportu*, kalendarz prac nad *Raportem*, oraz określone przez Komitet Ministrów Rady Europy wytyczne - schemat, wg którego konstruowany był *Raport*. Wyjaśnił, że w związku z ograniczeniami narzuconymi przez schemat, część uwag przedstawionych przez organizacje mniejszości narodowych i etnicznych, wykraczających merytorycznie poza jego ramy, nie znalazła się w końcowej wersji *Raportu*. W *Raporcie* nie znalazły się zatem omówienia bardzo szczegółowych zagadnień dotyczących poszczególnych spraw, uwagi wykraczające poza schemat *Raportu*, jak również uwagi o charakterze postulatywnym, nie opisujące stanu faktycznego. Z. Kosiniak-Kamysz podkreślił jednak, że wszystkie uwagi i postulaty organizacji będą brane przez Rząd RP pod uwagę przy podejmowaniu działań na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz wyraził nadzieję, że kolejny *Raport* przygotowany przez Polskę powstanie - podobnie jak obecny - przy życzliwej współpracy z organizacjami mniejszości.

Prezes Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego Brunon Synak zwrócił uwagę na ciągle nie zamkniętą dyskusję dotyczącą terminologii związanej z pojęciami mniejszości narodowych, etnicznych, grup etnicznych, grup regionalnych. Problem ten dotyczy również Kaszubów, których B. Synak najchętniej określiłby jako grupę etniczną o charakterze regionalnym. Przyznał jednak, że nie jest to problem najważniejszy. Zwrócił uwagę na nieuwzględnienie w *Raporcie* Greków, Macedończyków i Mazurów. Zauważył również, że w *Raporcie* nie wymieniono Radia Gdańsk i Koszalin – realizujących programy w języku kaszubskim.

Naczelnik Wydziału Mniejszości Narodowych w MSWiA Dobiesław Rzemieniewski poinformował, że wkrótce o terminologii dotyczącej mniejszości narodowych i etnicznych będzie rozstrzygał Sejm, pracując nad projektem *ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych w RP*. Zdaniem D. Rzemieniewskiego należy zastosować rozwiązanie kompromisowe i uznać język kaszubski za język regionalny, jednocześnie wprowadzając taki zapis, aby Kaszubi mogli korzystać ze wszystkich praw, z jakich korzystają mniejszości uznane za narodowe i etniczne.

D. Rzemieniewski wytłumaczył, że Grecy i Macedończycy nie zostali zaliczeni do mniejszości narodowych, gdyż nie spełniają oni wymogu tradycyjnego zamieszkiwania na terytorium Polski. Poinformował również, że informacja o programach kaszubskich Radia Gdańsk i Koszalin zostanie umieszczona w aneksie do *Raportu*.

Sekretarz Zarządu Związku Ukraińców w Polsce Piotr Tyma zgodził się z B. Synakiem, że choć *Raport* wyczerpująco opisuje wiele aspektów związanych z mniejszościami narodowymi i etnicznymi, to wciąż nie rozstrzyga pojęć związanych z terminologią: grupa, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna. Zwrócił również uwagę, że dyskusja nad *Raportem* nie powinna odbywać się w oderwaniu od wcześniejszych prac nad *Konwencją*. Według P. Tymy szereg postulatów wysuwanych przed kilku laty, przez przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych, wciąż nie zostało zrealizowanych. P. Tyma uznał, że niektóre przepisy prawa polskiego dyskryminują ukraińską społeczność w Polsce. Wśród nich wymienił zapisy dotyczące kombatantów czy miejsc pamięci. P. Tyma poinformował, że tocząca się zbyt długo sprawa odszkodowań dla Ukraińców - więźniów stalinowskiego obozu pracy w Jaworznie - rodzi negatywne emocje wśród społeczności ukraińskiej. Podkreślił, że w wyniku „Akcji Wisła” Ukraińcy w Polsce żyją w rozproszeniu, co bardzo utrudnia działalność kulturalną oraz nie pozwala skutecznie skorzystać z preferencji wyborczych dla mniejszości narodowych i etnicznych.

P. Tyma zakwestionował deklarację strony polskiej o niestosowaniu zasady wzajemności w stosunku do mniejszości narodowych. Według P. Tymy zasadę wzajemności stosuje Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa uzależniając podjęcie pozytywnych decyzji dotyczących ukraińskich upamiętnień w Polsce od rozwiązania problemu Cmentarza Orłat we Lwowie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Zenon Kosiniak-Kamysz wyraził zdziwienie oskarżeniami o stosowanie zasady wzajemności. Stanowczo podkreślił, że rząd polski nigdy nie stosował i nie stosuje zasady wzajemności w stosunkach z państwami macierzystymi polskich mniejszości narodowych. Zauważył także, że nigdy ten problem nie był sygnalizowany w rozmowach z rządem Ukrainy. Z. Kosiniak-Kamysz poprosił o informację o przypadkach, w których ktokolwiek uzależniał rozwiązanie sprawy od reakcji strony ukraińskiej. Odpowiadając na zarzut dotyczący preferencji wyborczych dla mniejszości narodowych, przypomniał, że *Konwencja* nie reguluje wszystkich aspektów związanych z mniejszościami narodowymi i etnicznymi, w tym m.in. spraw politycznych.

Naczelnik Wydziału Mniejszości Narodowych w MSWiA Dobiesław Rzemieniewski poinformował, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji wspólnie z Urzędem do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych zaproponowało rozwiązanie problemu odszkodowań dla Jaworzniaków, jednak rozwiązanie to uzależnione jest od stanu finansów publicznych. Podobny problem dotyczy finansowania kultury mniejszości narodowych i etnicznych.

Prezes Zjednoczenia Łemków Stefan Hładyk, odnosząc się do dyskusji terminologicznej, zwrócił uwagę, że przynależność etniczna może uzupełniać przynależność narodową. Zaproponował zaliczenie łemkowskiej mniejszości etnicznej do ukraińskiej mniejszości narodowej. Zwrócił uwagę na problem statusu cmentarzy łemkowskich, który nie jest regulowany umową między Polską i Ukrainą z 1994 r. S. Hładyk zgodził się z P. Tymą, że problem zadośćuczynienia dla więźniów obozu w Jaworznie jest odwlekany, podobnie jak prace nad *ustawą o mniejszościach narodowych i etnicznych w RP*.

Wiceprezes Stowarzyszenia Łemków Michał Sandowicz nie zgodził się z tezą S. Hładyka zaliczającą Łemków do ukraińskiej mniejszości narodowej. Zwrócił również uwagę na nieprecyzyjne - jego zdaniem - zapisy, które znalazły się w *Raporcie*, dotyczące pojęć

państwa jednolitego, czy przyczyn obecnego rozmieszczenia mniejszości (brak informacji o skutkach „Akcji Wisła”). Jako przykład polityki dyskryminacyjnej podał fakt manipulowania okręgami wyborczymi (rejon Hajnówki zamieszkały przez mniejszość białoruską włączono do okręgu wyborczego Wysokie Mazowieckie o przewadze ludności polskiej). M. Sandowicz zaapelował o rozwiązanie problemu cmentarzy łemkowskich oraz o zatrzymanie wyprzedaży ziemi łemkowskiej.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Zenon Kosiniak-Kamysz zwrócił uwagę, że *Raport* odzwierciedla obecny stan stosunków w Polsce, a jego charakter wyklucza szerokie ujęcie historyczne dotyczące mniejszości narodowych i etnicznych. Przypomniał również, że problematyka wyborcza, jako mająca charakter polityczny jest wyłączona spod oceny Rady Europy.

Prezes Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego Brunon Synak zauważył, że o kształcie okręgów wyborczych decydują samorządy – sejmiki województw, a nie administracja rządowa.

Przewodniczący Centralnej Rady Romów Stanisław Stankiewicz wyraził żal, że wymogi formalne związane z konstrukcją *Raportu* spowodowały, że nie mógł być pełniejszy, bardziej wyczerpujący. Zwrócił uwagę, że szacując liczebność mniejszości romskiej *Raport* opiera się na nieaktualnych danych. Wyraził nadzieję, że w następnym *Raporcie* znajdą się aktualne dane. S. Stankiewicz zauważył, że choć przepisy zapewniają mniejszościom dostęp do mediów, to dostęp ten, jego zdaniem, jest niewystarczający. Zaproponował również, żeby następny *Raport* zawierał szerszą informację o działaniach samorządu terytorialnego wobec mniejszości narodowych i etnicznych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Zenon Kosiniak-Kamysz zauważył, że dopiero ostatni powszechny spis ludności i mieszkań zawierał pytanie o narodowość. Poinformował, że w sprawie dostępu mniejszości do mediów odbędzie się w dniu 30 września 2002 r. oddzielne spotkanie Zespołu do Spraw Mniejszości Narodowych.

Sekretarz Towarzystwa Słowaków w Polsce Ludomir Molitoris poinformował, że Towarzystwo Słowaków w Polsce nie zgłosiło uwag do *Raportu*, ma jednak szereg uwag do polityki rządu polskiego wobec mniejszości narodowych i etnicznych. Podkreślił, że Towarzystwo koncentruje się na działalności kulturalnej związanej z podtrzymywaniem

dziedzictwa kulturowego w regionie zamieszkiwanym przez Słowaków. Poinformował, że w regionie tym dwukrotnie odmówiono Towarzystwu dotacji na inwestycje związane z kulturą. Zauważył, że działalność organizacji mniejszości jest szczególnie utrudniana przez system fiskalny, wysoko opodatkowujący pracę członków. Zwrócił również uwagę, że wbrew deklaracjom o kontynuacji polityki wobec mniejszości, środki finansowe przeznaczone na projekty realizowane przez organizacje mniejszości zostały w ostatnim roku ograniczone, co należy uznać za zmianę dotychczasowej polityki. Zdaniem L. Molitorisa środki finansowe ze źródeł samorządu terytorialnego są właściwie niezauważalne. L. Molitoris zauważył, że państwo polskie nie realizuje zapisów umowy konkordatowej ze Stolicą Apostolską, dotyczących posługi w języku mniejszości. Słowakom wielokrotnie takiej posługi odmawiano, lub ją utrudniano.

Przewodniczący Towarzystwa Kulturalno-Społecznego Żydów w Polsce Szymon Szurmiej wyraził zdziwienie z powodu braku informacji o polskich kandydatach do Komitetu Doradczego Rady Europy oraz braku konsultacji tych kandydatur z przedstawicielami mniejszości. Poinformował również, że do ostatecznej wersji *Raportu* Towarzystwo nie zdążyło przekazać informacji o podjęciu przez Fundację *Shalom* inicjatywy budowy Centrum Kultury Żydów Polskich, ośrodka dokumentującego szczególną i wyjątkową rolę kultury Żydów w Polsce.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Zenon Kosiniak-Kamysz wyraził uznanie i satysfakcję z powodu decyzji rozpoczęcia budowy Centrum oraz zapewnił, że informacja ta znajdzie się w Aneksie do *Raportu*.

Sekretarz Zarządu Związku Ukraińców w Polsce Piotr Tyma odnosząc się do problemów związanych z upamiętnieniami zwrócił uwagę, że należy rozróżnić kwestie ponadpaństwowe (Cmentarz Orłąt Lwowskich, czy cmentarze żołnierzy Ludowej Republiki Ukrainy w Polsce) od spraw regionalnych, miejscowych. Zdaniem P. Tymy, Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa od kilku lat stosuje zasadę wzajemności. Jej Prezes wielokrotnie miał podkreślać, że sprawy ekshumacji czy upamiętnień uzależnia od rozwiązania podobnych spraw na Ukrainie. Zdaniem P. Tymy skandalicznym zachowaniem urzędników ROPWiM jest odsyłanie obywateli polskich, jakimi są polscy Ukraińcy, po informacje do Ambasady Ukrainy.

Zastępca Dyrektora Departamentu Wyznań Danuta Głowacka-Mazur poprosiła o przekazanie kopii pism, o których mówił P. Tyma oraz obiecała pomoc w przypadku, gdyby zostały stwierdzone nieprawidłowości. Odnosząc się do kwestii inwestycji służących podtrzymywaniu tożsamości mniejszości narodowych i etnicznych poinformowała, że MSWiA po raz kolejny zgłosiło do projektu budżetu państwa rezerwę celową *Budowa i wyposażenie inwestycji służących podtrzymaniu tożsamości kulturowej mniejszości narodowych*. Zwróciła również uwagę, że opisując w *Raporcie* zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego trudno było opisać, każdy przypadek szczegółowo.

Naczelnik Wydziału Mniejszości Narodowych w MSWiA Dobiesław Rzemieniewski odpowiadając na wątpliwości S. Hładyka poinformował, że *Raport* jednoznacznie i konsekwentnie określa Łemków jako mniejszość etniczną. D. Rzemieniewski, odnosząc się do pytania Sz. Szurmieja o kandydatury do Komitetu Doradczego, poinformował, że strona polska zaproponowała dwie kandydatury, z których Rada Europy wybrała prof. Andrzeja Galickiego.

Prezes Rosyjskiego Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego Halina Romańczuk zauważyła, że zasada wzajemności jest także stosowana na szczeblu lokalnym. Zdaniem H. Romańczuk praktyki takie stosowane są przez samorząd województwa podlaskiego oraz miasta Białystok. Ten ostatni samorząd, ma celowo nie zauważać obecności Rosjan i ich dziedzictwa kulturowego oraz utrudniać działania Stowarzyszenia na rzecz właściwego upamiętnienia żołnierzy radzieckich poległych w 1944 r. Zdaniem H. Romańczuk, również białostocki oddział TVP SA dyskryminuje Rosjan. Zwróciła uwagę, że wobec odmowy przez władze Białegostoku użyczenia lokalu, prowadzenie biura w domu prywatnym znacząco utrudnia działalność Stowarzyszenia.

Zastępca Dyrektora Departamentu Wyznań Danuta Głowacka-Mazur poinformowała, że najbliższe spotkanie Zespołu do Spraw Mniejszości Narodowych poświęcone będzie w całości dyskryminacji. Stwierdziła, że wiele problemów o których mówili przedstawiciele mniejszości narodowych i etnicznych wynika z niewiedzy, uprzedzeń, braku edukacji wielokulturowej, która jednak powoli staje się elementem powszechnej edukacji. D. Głowacka-Mazur przyznała, że Białystok jest miejscem szczególnym, gdzie znalezienie równowagi w finansowaniu różnych mniejszości zamieszkujących miasto może być

szczególnie trudne. D. Głowacka-Mazur podkreśliła, że wiele kwestii szczegółowych, sygnalizowanych przez uczestników spotkania, nie mogło znaleźć się w *Raporcie* z przyczyn formalnych ograniczeń związanych z konstrukcją dokumentu.

Przewodniczący Centralnej Rady Romów Stanisław Stankiewicz zaproponował, aby z etapu dyskusji nad zapisami *Konwencji* oraz opisu sytuacji w Polsce przejść do oceny realizacji zapisów *Konwencji*. Przyznał, że o ile współpraca na szczeblu centralnym przebiega bez zarzutu, to na szczeblu lokalnym, często spotyka się przypadki nieznajomości lub niezrozumienia zapisów *Konwencji* i wymogów jakie one nakładają. S. Stankiewicz zauważył, że w województwie podlaskim, mimo szczególnie licznych mniejszości i problemów z tym związanych, nie ma nawet pełnomocnika do spraw mniejszości narodowych i etnicznych.

Zastępca Dyrektora Departamentu Wyznań Danuta Głowacka-Mazur zapewniła, że następny *Raport* będzie koncentrował się przede wszystkim na opisie realizacji zobowiązań wynikających z *Konwencji*. Zaapelowała do wszystkich uczestników o podjęcie działań propagujących tematykę mniejszości narodowych i etnicznych.

Dyrektor Departamentu Współpracy z Zagranicą w Krajowej Radzie Radifonii i Telewizji Izabella Chruślińska omawiając rozdział poświęcony mediom poinformowała, że mimo ograniczeń narzuconych przez strukturę dokumentu, rozdział ten rozbudowano i dołączono uwagi mniejszości narodowych i etnicznych z sugestią uwzględnienia ich w realizacji.

Zastępca Dyrektora Departamentu Wyznań Danuta Głowacka-Mazur zamykając dyskusję poinformowała, że uwagi przedstawione przez przedstawicieli organizacji mniejszości zostaną wzięte pod uwagę w pracach nad *ustawą o mniejszościach narodowych i etnicznych*, zaś protokół ze spotkania po przetłumaczeniu na język angielski zostanie przesłany do Rady Europy jako aneks do *Raportu*.

Zenon KOSINIAK-KAMYSZ
Przewodniczący Zespołu

**INFORMACJA BIURA KRAJOWEJ RADY RADIOFONII I TELEWIZJI
nt. REALIZACJI art. 9 KONWENCJI RAMOWEJ RADY EUROPY
O OCHRONIE MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH**

Artykuł 9

punkt 1.

Wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji, jako podstawowa wartość demokracji, została zagwarantowana w art. 54 ust. 1 Konstytucji, dotyczącym wolności słowa i prasy.

Pierwszym ważnym krokiem w tworzeniu ram prawnych dla dostępu mniejszości do mediów elektronicznych było uchwalenie ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz.U. z 1993 r. Nr 7, póź. 34 ze zm.). W art. 21 ust. 9 ustawy umieszczono następujący przepis o obowiązkach nadawcy publicznego: programy publicznej radiofonii i telewizji powinny (...) uwzględniać potrzeby mniejszości narodowych i grup etnicznych. Znaczną rolę w prowadzeniu i koordynowaniu działań telewizji publicznej na rzecz mniejszości odgrywa Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji (KRRiT).

Rola Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

Przepis art. 213 ust. 1 Konstytucji RP stanowi: *Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji stoi na straży wolności słowa, prawa do informacji oraz interesu publicznego w radiofonii i telewizji. Szczegółowe kompetencje KRRiT, jako organu właściwego w dziedzinie radiofonii i telewizji, zostały określone w ustawie o radiofonii i telewizji. Działania KRRiT na rzecz mniejszości polegają na:*

- uwzględnianiu przy podziale wpływów z abonamentu, środków dla poszczególnych ośrodków radia publicznego, w związku z realizacją przez nie programów dla mniejszości
- przyjmowaniu skarg przedstawicieli organizacji mniejszości,
- inicjowaniu spotkań i konferencji poświęconych problemom i obecności mniejszości w mediach.

Wolność otrzymywania i przekazywania informacji w języku mniejszości narodowych wynika z przepisu art. 54 Konstytucji, dotyczącego wolności słowa i prasy. Należy także zwrócić uwagę, że prawo do rozpowszechniania i wymiany informacji w języku ojczystym zawarte zostało w traktatach, które Polska podpisała z: Republiką Federalną Niemiec, Czeską i Słowacką Republiką Federacyjną, Ukrainą, Republiką Białoruś oraz Republiką Litewską.

punkt 2.

Zgodnie z przepisem art. 2 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, rozpowszechnianie programów radiowych i telewizyjnych, z wyjątkiem mediów publicznych, wymaga uzyskania koncesji. Organem właściwym w sprawach koncesji jest

Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, który podejmuje decyzję na podstawie uchwały Krajowej Rady.

Nowelizacja ustawy o radiofonii i telewizji - ustawa z dnia 1 lutego 2001 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji (Dz.U. Nr 42, poz. 469) - wprowadziła istotną z punktu widzenia mniejszości narodowych zmianę, poprzez dodanie kategorii „nadawcy społecznego. O uznanie za nadawcę społecznego może wystąpić do KRRiTV m.in. stowarzyszenie, w ramach realizacji celów statutowych oraz kościelna lub wyznaniowa osoba prawna. Nadawca społeczny jest zwolniony z opłat za udzielenie lub zmianę koncesji.

punkt 3.

Zgodnie z przyjętą przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zasadą, każda z mniejszości narodowych ma zagwarantowane prawo do wydawania jednego własnego czasopisma (według uznania w języku ojczystym, polskim lub obcym). Koszty wydawnicze pokrywane są wówczas w całości lub prawie w całości z budżetu państwa.

Niektóre mniejszości wydają więcej niż jedno czasopismo (szczegółowa lista tytułów prasowych wydawanych przez poszczególne mniejszości narodowe i etniczne w Polsce znajduje się w części I w rozdziale V). Prawie wszystkie czasopisma mniejszości narodowych i etnicznych dotowane są z budżetu państwa za pośrednictwem ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. W roku 2001 wydawnictw tych było 37. Ogólna kwota w budżecie Ministerstwa Kultury, przeznaczona na ich ukazywanie się wyniosła w 2001 roku 2 678 800 PLN (ok. 0,7 mln EURO).

punkt 4.

Telewizja publiczna

Od 1989 roku w ofercie programowej TYP pojawiło się audycje poświęconych kulturze, tradycji i historii mniejszości narodowych i etnicznych żyjących w Polsce. Cykliczne oraz okazjonalne audycje i reportaże telewizyjne emitowano zarówno na antenie centralnej, jak i w programach ośrodków regionalnych. Obecnie realizacją misji nadawcy publicznego w tym zakresie zajmuje się głównie Telewizja Regionalna -TYP 3. Składa się na nią 12 oddziałów terenowych, spośród których dziewięć nadaje różnego typu cykliczne audycje oraz pojedyncze programy poświęcone mniejszościom narodowym i etnicznym.

Audycje dla mniejszości narodowych i etnicznych realizowane w ich językach macierzystych:

„Sami o sobie”: program realizowany przez Ośrodek TYP Białystok ukazujący się raz w tygodniu 40 minut, program składa się z osobnych części realizowanych dla mniejszości: białoruskiej (15 min.), ukraińskiej (10 min.), litewskiej (co 2 tygodnie 15 min.) oraz raz na miesiąc mniejszość rosyjskiej, romskiej, tatarskiej (po 7,5 min). Autorami audycji są trzej pracownicy etatowi tego ośrodka oraz dwie osoby stale współpracujące.

„Telenowyny”: program realizowany w języku ukraińskim z napisami w j. polskim przez Warszawski Ośrodek Telewizyjny, emitowany co 2 tygodnie -15 minut. Program przygotowany przez 5 dziennikarzy wywodzących się z mniejszości ukraińskiej - współpracowników TYP.

Schlesische Wochenschau: program dla mniejszości niemieckiej realizowany przez Ośrodek TYP w Katowicach.

Schlesische Journal: program dla mniejszości niemieckiej (10-15 minut) emitowany co 2 tygodnie przez Ośrodek TVP w Opolu, ale realizowany przez niezależny zespół zarówno od strony redakcyjnej jak i technicznej i co 2 tygodnie przez współpracowników Ośrodka TVP.

"Rodno ziemia": cykliczny magazyn kaszubski własnej produkcji o społeczności kaszubskiej. Program realizowany i emitowany przez Ośrodek TYP w Gdańsku.

Radio publiczne

Polskie Radio S.A. (publiczne) składa się z rozgłośni centralnej nadającej programy ogólnopolskie i program dla zagranicy oraz z 17 spółek regionalnych nadających 17 różnych programów w regionach. Audycje dla mniejszości narodowych i etnicznych realizowane w ich językach macierzystych:

Radio Białystok S.A.:

„Ukraińska dumka”, program w j. ukraińskim, 3 razy w tygodniu,
„Pad znakam Pahoni”, program w j. białoruskim, nadawany codziennie,
„Pażadalnaja pieśnia”, w j. białoruskim, 1 w tygodniu,
„Litewski Magazyn Radiowy”, w j. litewskim, 3 razy w tygodniu,
oraz dwie audycje w j. białoruskim religijne dla wyznawców prawosławia
Przygotowaniem tych audycji zajmuje się zespół 10 dziennikarzy wywodzących się z poszczególnych mniejszości.

Radio Olszyn SA:

Audycje w j. ukraińskim nadawane codziennie 30 minut oraz audycje w j. niemieckim 25 minut tygodniowo; Audycje w j. ukraińskim przygotowuje 4 dziennikarzy, w j. niemieckim 3 dziennikarze, większość z nich to współpracownicy redakcji, tylko jedna osoba jest pracownikiem etatowym.

Radio Opole SA:

„Śląskie aktualności”, program w j. niemieckim, 15 minut 3 razy w tygodniu, program przygotowany przez zespół producencki mniejszości niemieckiej;
„Nasz Heimat”, w j. polskim i niemieckim, raz w tygodniu, przygotowywany przez zespół radia.

Radio Katowice S.A.:

„Pojednanie i przyszłość”, program w j. niemieckim, 1 godzina tygodniowo, program przygotowywany przez mniejszość niemiecką.

Radio Rzeszów SA:

„Magazyn w j. ukraińskim”, program przygotowują dziennikarze mniejszości ukraińskiej, 3 osoby, jedna z nich jest pracowniczka etatową.

Radio Koszalin:

„Magazyn ukraiński”, program w j. ukraińskim, 30 min., co 2 tygodnie, przygotowuje dziennikarz wywodzący się z mniejszości ukraińskiej;
„Magazyn kaszubski”, program w j. kaszubskim, 30 minut, co 2 tygodnie.